

Η επιστήμη βορά στο ιδιωτικό επιχειρείν. Προβληματισμοί εξ αφορμής του «Θεσμικού πλαισίου έρευνας και τεχνολογίας»...

Δημήτρης Σ. ΠΑΤΕΛΗΣ *

Εισαγωγή

1. Αγοραία αναμόρφωση θεσμών και ηθών.
2. Επιπτώσεις του φετιχισμού των νέων δεικτών αξιολόγησης έρευνας και

ερευνητών.

3. Το νέο «Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας»...
4. Ορισμένα συμπεράσματα.

Εισαγωγή

Αποκαλυπτική ήταν ομιλία του Υπουργού Θρησκευμάτων (στις 8-5-2008) για τα υψηλά οράματά του περί Δημοσίου Πανεπιστημίου, έρευνας, συντάγματος και επενδυτικών δυνατοτήτων του κεφαλαίου στα Α.Ε.Ι.. Σοκ και δέος, εκβιαστικές-απαξιωτικές ύβρεις και αγοραία επιθετικότητα, κραυγές και νεοφιλελεύθερα δόγματα στη θέση της επιστημονικής διερεύνησης και φυσικά: θρασεία συγκάλυψη της ίδιας ένδειας και ρηχότητας με κορώνες περί «δυνάμεων της αδράνειας, που παρότι μειωηφούν συνεχίζουν να κρατούν καθηλωμένη την ελληνική εκπαίδευση σε ιδεοληψίες του παρελθόντος, σε ακραίες μειωηφίες και σε βολεμένα κατεστημένα που φοβούνται μήπως και αποκαλυφθεί η επιστημονική τους γύμνια» (Δελτίο Τύπου, 8-5-08 Ομιλία του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Ευριπίδη Στυλιανίδη στην Εκδήλωση-Δεξίω-

ση προς τιμήν του Προέδρου του Πανεπιστημίου Yale, Dr. Richard Levin).

Η αυθαίρετη στρεφодиκία σε όλο το μεγαλείο της! Οι πολιτικοί υπάλληλοι των πιο επιθετικών κύκλων του κεφαλαίου, και μέχρι πρότινος επιθετικοί φοιτητοπατέρες του κυβερνώντος κόμματος, οι κατ' εξοχήν φορείς του σκληρού πυρήνα του οικονομικοπολιτικού κατεστημένου, οι ιεροκήρυκες της ακραίας αγοραίας ιδεοληψίας, που διαρρήδην και απροκάλυπτα ανάγουν τον ρόλο τους σε αυτόν του πλαισίου «σημαντικών ελληνικών και ξένων κεφαλαίων», ώστε αυτά «να επενδύσουν στο χώρο της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα» (Δελτίο Τύπου ό.π.), έχουν το θράσος να γίνονται αυτόκλητοι κριτές επιστήμης και επιστημόνων. Προφανώς, η

* Ο Δ. Σ. Πατέλης είναι Επ. Καθηγητής στον Τομέα Κοινωνικών Επιστημών του Γενικού Τμήματος του Πολυτεχνείου Κρήτης.

«επιστημονική γύμνια» όσων δεν συμμερίζονται τα αγοραία ιδανικά τους καθίσταται πάνδηλη σε αντιπαράβολη με το βαθυστόχαστο μανδύα του «επιστημονικώς ενδεδυμένου» εμβριθούς και ρηξικέλευθου πονήματος του ιδίου (βλ. Στυλιανίδη Ε.). Τέτοια τύχη επιφυλάσσεται στην επιστήμη, όταν η άκριτη υιοθέτηση των δογμάτων του νεοφιλελευθερισμού, οδηγεί τους νεόκοπους προφήτες της επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος της «Αοράτου Χειρώς» της αγοράς σε έναν θρησκευτικών χαρακτηριστικών λόγο...

Τα πράγματα έχουν κοινωνικο-ψυχολογική και πολιτική-χειραγωγική εξήγηση: το θράσος της άγνοιας και της δογματικής αγοραίας ημιμάθειας, απαξιώνει συλλήβδην τους ανυπότακτους πανεπιστημιακούς, ερευνητές και φοιτητές και απορρίπτει εκ προοιμίου κάθε επιστημονική πραγμάτευση, στο βωμό της ως άνω υψηλής αποστολής του πλασιέ...

1. Αγοραία αναμόρφωση θεσμών και ηθών

Η οικονομική γεωγραφία της επιστήμης καταδεικνύει ότι η σύγχρονη ιμπεριαλιστική παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου, εκφράζεται και με την θεαματική ανισομερεια λαών, εθνών και περιοχών, με μια εν πολλοίς χωροταξικά ιεραρχημένη διανομή των πολιτισμικών αγαθών της επιστήμης και της τεχνολογίας, στα πλαίσια της σύγχρονης τεχνολογικής νεοαποικιοκρατίας. Και μάλιστα, οι ισχυρές ως προς το κεφάλαιο χώρες, με επικεφαλής τις Η.Π.Α., επιδιώκουν την εδραίωση της κυ-

ριαρχίας τους και μέσω μηχανισμών *αφαίμαξης εγκεφάλων* και αποκλεισμού (αποκλειστικής νομής) από την πρόσβαση σε πολιτισμικά αγαθά της επιστήμης και της τεχνολογίας (πατέντες, πνευματικά δικαιώματα, αλλά και απαγόρευση της ανάπτυξης συγκεκριμένων τεχνολογιών με την απειλή ή την άσκηση στρατιωτικής επιβολής). Ο αγώνας για την παγκόσμια υπεροχή και κυριαρχία στην επιστήμη και την τεχνολογία χαρακτηρίζει εν πολλοίς την εποχή του «ψυχρού πολέμου». *Μετά την ήττα των περισσότερων πρώιμων σοσιαλιστικών επαναστάσεων του 20ου αι.* (βλ. σχετικά Πατέλη 2007), *η κεφαλαιοκρατία ανέκτησε εν πολλοίς το παγκόσμιο μονοπώλιο επί της επιστήμης, της τεχνολογίας και της παιδείας, και επιδιώκει πλέον να τις υπαγάγει πλήρως στο κεφάλαιο, ορίζοντας τα θεσμικά και λειτουργικά πλαίσιά τους με την επιβολή σε αυτές ενιαίων προτύπων σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.*

Η αντίληψη κατά την οποία «η γνώση είναι δύναμη», χαρακτηριστική από τις απαρχές της ανόδου της κεφαλαιοκρατίας, σήμερα αποκτά νέα τροπή: *η επιστημονική γνώση γίνεται στρατηγικό όπλο του εταιρικού σχεδιασμού, τρόπος δυναμικής διασφάλισης της δυνατότητας κυριαρχίας στην παγκόσμια αγορά.* Η δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση της έρευνας γίνεται με βασικό κριτήριο την ανάδειξη τομέων ικανών να ενισχύσουν την παραγωγή «υψηλής προστιθέμενης αξίας» και την ανταγωνιστικότητα.

Ο καθολικός κοινωνικός χαρακτήρας της επιστημονικής εργασίας διαστρεβλώνεται και συρρικνώνεται μέσω της ιδιωτι-

κής χρήσης και εκμετάλλευσής της.

Το όλο σύστημα των πνευματικών δικαιωμάτων, αδειών και ευρεσιτεχνιών, μαζί με τον μονοπωλιακό έλεγχο που ασκείται σε ευρύτατο φάσμα ερευνών, λειτουργεί **αντιφατικά**: αφ' ενός μεν **οδηγεί σε ορισμένη** (συχνά εντυπωσιακή και ραγδαία) **ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας**, αφ' ετέρου δε, παρεμβαίνει σκοταδιστικά, ως **ωμός φραγμός στην δυναμική της έρευνας** (π.χ. για να αποφευχθεί η απαξίωση εν ενεργεία κεφαλαιουχικών εξοπλισμών και να μην απολεσθούν μονοπωλιακές θέσεις και υπερχρόνη).

Οι διαδικασίες αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την **συνολική απαξίωση και την τάση εξοβελισμού από τα προγράμματα σπουδών της βασικής έρευνας (που αφορά την φύση και την κοινωνία), των μαθηματικών, αλλά και της φιλοσοφίας** (βλ. και Φραγκομιχελάκης, Ασπράγκαθος). Η τάση αυτή, ιδιαίτερα έντονη στα πολυτεχνεία, γενικεύεται ως στρατηγική με τη λεγόμενη «διαδικασία της Μπολόνια». Είναι σαφές πλέον, ότι «οι κρατούντες φαίνεται με την αφορούσα τα πανεπιστήμια πολιτική τους να λένε πως ό,τι ήταν να ερευνήσουμε και να μάθουμε το ερευνήσαμε και το μάθαμε ήδη προ πολλού. Δεν θέλουμε πλέον άλλη επιστημονική γνώση. Αυτό που μας ενδιαφέρει τώρα πια είναι η φτηνή και επικερδής οικονομική χρήση της ήδη κτηθείσας επιστημονικής γνώσης» (Σταμάτης 77, 2007, σ.171).

Ωστόσο, **αναγκαίος όρος ανάπτυξης της τεχνικής και επομένως της υλικής παραγωγής, είναι να προπορευείται ή ανάπτυξη της βασικής επιστήμης έναντι της τεχνικής και της πράξης, με προεξάρχον-**

τα τον ρόλο του κοινωνικού και φιλοσοφικού αναστοχασμού των όρων και των επιπτώσεων αυτής της ανάπτυξης. Η βασική έρευνα δεν αναπτύσσεται υπό την πίεση εξωτερικών κινήτρων, δεν υποφέρει άμεσα και προβλέψιμα αποτελέσματα, ούτε και υπόκειται σε αυστηρή σχεδιοποίηση και προγραμματισμό.

Η υποβάθμιση της βασικής έρευνας, των κοινωνικών επιστημών και της φιλοσοφίας προσλαμβάνει καταστροφικές διαστάσεις που υπονομεύουν τα θεμέλια της παιδείας. Ακόμα και οι ασχολούμενοι με την βασική έρευνα, οφείλουν να προσανατολίζονται διαρκώς στην αγοράία χρήση και στην κερδωά αξιοποίηση της έρευνάς τους. **Η πολιτική που εφαρμόζει αυτή την στρατηγική «αναμόρφωσης της έρευνας», αποσκοπεί σαφώς στην ακύρωση των όποιων θεσμικά κατοχυρωμένων μηχανισμών αυτονομίας, αυτλίας και κοινωνικού ελέγχου της ελεύθερης έρευνας (όπου θα μπορούσε να υπόκειται σε τρόπον τινά δημοκρατικό έλεγχο, ώστε να στρέφεται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας), και στην μετάθεση αυτού του ελέγχου στην ιδιωτική σφαίρα, όπου ο μόνος επικτός «έλεγχος» είναι αυτός που ασκείται εμμέσως, δια των μηχανισμών της αγοράς** (Dickson, σ. 33), δηλαδή, αυτός που διασφαλίζει την κυριαρχία του ισχυρότερου κεφαλαίου.

Σε αυτά τα πλαίσια κινείται και η **νομική διασφάλιση ιδιωτικών πνευματικών δικαιωμάτων εκπροσώπων επιστημονικών ιδρυμάτων και ιδιωτικών εταιριών, ακόμα και επί αποτελεσμάτων ερευνών που διεξάγονται με δημόσιους πόρους και με την χρήση δημοσίων υποδομών, γεγο-**

νός που σημαίνει, ότι οι φορολογούμενοι καλούνται να επιβαρυνθούν εις διπλούν: και με την επιδότηση της έρευνας, αλλά και με την μετασχηματισμένη σε μονοπωλιακές τιμές «προστιθέμενη αξία» που προσδίδει αυτή η έρευνα σε καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες. Η κατάσταση επιτείνεται με τις φοροαπαλλαγές των οποίων χαιρούν οι εταιρίες που προβαίνουν σε δαπάνες για την έρευνα.

Εξυπακούεται ότι οι αναμορφώσεις αυτές συνάδουν πλήρως με τις επιδιώξεις σημαντικής μερίδας επιστημόνων και μελών Δ.Ε.Π. (οι μισθοί πολλών από αυτούς συνιστούν μικρό έως αμελητέο μερίδιο των συνολικών εσόδων τους), που συνδέουν με αυτές την αναβάθμιση του κοινωνικού και πολιτικού τους κύρους, αλλά βρίσκουν ευήκοον ους και μεταξύ επιστημόνων, οι οποίοι δεν βλέπουν άλλη δυνατότητα βελτίωσης των γλίσχρων εσόδων τους, εκτός από την άμεση υπαγωγή τους στην αγορά.

Αυτή η *συγχώνευση (σύμφυση, διαπλοκή) πανεπιστημίου και ιδιωτικής επιχείρησης*, η εν πολλοίς μετατροπή του (ιδιωτικού ή δημοσίου) πανεπιστημίου σε επιχείρηση, το «επιχειρηματικό πανεπιστήμιο», δεν μπορεί να μη εγείρει στο προσκήνιο την *συμπόρευση και σύγκρουση δύο ετερογενών και ετερόκλητων* (ως προς την ιστορική τους πορεία, την συμβολή τους στον πολιτισμό, αλλά και ως προς την σαφώς διακριτή θέση και τον ρόλο τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι) *πεδίων κανόνων, εθών, ηθών, αξιών και ιεραρχήσεων: του ιδιωτικού επιχειρείν* (της επιχειρηματικότητας) *και της επιστήμης*.

Η διαδικασία αυτή οδηγεί συχνά σε

ακραία φαινόμενα, που όχι απλώς δεν συνάδουν με την επιστημονική δεοντολογία, αλλά αντιστρατεύονται και στοιχειώδεις ηθικές αρχές συμβίωσης και αξιοπρέπειας. Ο ιστορικός της επιστήμης Horace Freeland Judson αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «η απάτη είναι αναπόφευκτη όταν υπάρχουν μυστικότητα, προνόμια και μη απόδοση λόγου» (βλ. Γιαννούτσου).

Ωστόσο αυτή η ανα(παρα-)μόρφωση προωθείται ποικιλοτρόπως σε όλα τα επίπεδα, σταθερά και συστηματικά, με πρόθυμους θιασώτες της εκείνους τους «επιτήδειους» πανεπιστημιακούς, που (από κοινού με τους επιχειρηματίες εταίρους τους και τους πολιτικούς υπαλλήλους των τελευταίων) επιθυμούν διακαώς να απαλλαγούν από κάθε «βαρίδι» κατά την προώθηση αυτής της στρατηγικής, και κυρίως από τους μηχανισμούς που διατηρούν έστω και ελάχιστες δυνατότητες δημοκρατικού ελέγχου εκ μέρους της κοινωνίας επί των ιεραρχήσεων, του χαρακτήρα και του προσανατολισμού της έρευνας και της διδασκαλίας και επί των χρήσεων των αποτελεσμάτων της.

Στην πορεία αυτή μετέρχονται απροκάλυπτα των πλέον αυταρχικών μεθόδων, να επιβάλλουν πραξικοπηματικά τις κατάλληλες αποφάσεις καταστρατηγώντας κάθε αρχή δημοκρατικής λειτουργίας ακαδημαϊκών συλλογικών οργάνων και θέτοντας κυριολεκτικά υπό διωγμό, όχι μόνον όσους δεν υποτάσσονται σε αυτή την «μεταρρύθμιση», αλλά και εκείνα τα γνωστικά αντικείμενα που επιτρέπουν τον αναστοχασμό επί αυτών των ζητημάτων (φιλοσοφία, κοινωνικές επιστήμες).

Οι επιχειρηματικοί δεσμοί διασφαλί-

ζονται μέσω της προσέλευσης (ή και του διορισμού) πανεπιστημιακών στα συμβούλια (επιτροπές και άλλα σώματα) επιχειρήσεων, καθώς και εκπροσώπων των τελευταίων στα όργανα των πανεπιστημίων, των ερευνητικών κέντρων, ή διαφόρων γραφειοκρατικών θεσμών, που επιβλέπουν, συντονίζουν, χαράσσουν στρατηγικές και αξιολογούν το έργο των πανεπιστημίων (βλ. π.χ. τον νόμο «περί διασφάλισης ποιότητας...» ΦΕΚ 189Α/2-8-2005).

Ταυτοχρόνως, πάντα εν ονόματι της ενίσχυσης της αυτονομίας και της αυτοδιαχείρισης, ενισχύεται η *αδιαφάνεια ως προς την προέλευση και την διαχείριση των πόρων, ως προς το περιεχόμενο και τον τελικό αποδέκτη των αποτελεσμάτων της έρευνας*, με την επίκληση του εμπορικού απορρήτου, ή και της εθνικής ασφαλείας (με σημαντική μερίδα ερευνών να στρέφεται στην πολεμική βιομηχανία), ως προς την πρόσβαση και την δυνατότητα διάδοσης και χρήσης αυτών των αποτελεσμάτων.

Παρατηρείται λοιπόν μια σοβαρή μεταστροφή. Ενώ κατά τις προηγούμενες δεκαετίες υπήρχε ορισμένος προσανατολισμός της έρευνας σε κοινωφελή πεδία (ενεργειακός τομέας, υγεία, προστασία του περιβάλλοντος, κ.ά.) με κατ' εξοχήν δημόσια χρηματοδότηση, τώρα πλέον *επιχειρείται μια άρδην αναθεώρηση της έννοιας της κοινωνικής ευθύνης των επιστημόνων*. Η τελευταία ερμηνεύεται πλέον ως *αναγκαιότητα παντίους τρόποις στήριξης των επιχειρήσεων, για την επίτευξη των οικονομικών και πολιτικών τους στόχων*. Αυτή η μεταστροφή δρομολογήθηκε αρχικά στα αμερικανικά και βρετα-

νικά πανεπιστήμια, για να επεκταθεί βαθμιαία με αξιώσεις καθολικής επιβολής στην Ε.Ε. και παγκόσμια.

Αυτή η ενίσχυση της σύμφυσης πανεπιστημίων και επιχειρείν, αποσκοπεί στην ενίσχυση του ελέγχου στην πρόσβαση στα αποτελέσματα της έρευνας, για την διασφάλιση της ηγεμονίας των ισχυρότερων οικονομικών ομίλων (με επικεφαλής αυτούς των Η.Π.Α.) στην παγκόσμια αγορά (Dickson, σ. 104-105). *Οι διαδικασίες αυτές συνδέονται ευθέως με την στάση της υπαγόρευσης από θέση ισχύος και τη βία, συστατικό της οποίας είναι και η στρατιωτικοποίηση της οικονομίας, της έρευνας και της τεχνολογίας*. Δεδομένης της περαιτέρω μετατροπής της επιστήμης σε παγκόσμια παραγωγική δύναμη και της πιο άμεσης υπαγωγής της στο κεφάλαιο προκύπτει νομοτελώς (και ως στρατηγική του κεφαλαίου) μια σαφής πλέον *σύμφυση δομών και λειτουργιών του Επιχειρηματικού Πανεπιστημίου με το Στρατιωτικό Βιομηχανικό Σύμπλεγμα, με θεσμική και υλική διαπλοκή οργάνων (συντονισμού, καταμερισμού, εποπτείας, αξιολόγησης και ελέγχου της έρευνας), μηχανισμών χρηματοδότησης και στελεχών*. Η ευκολία εμπλοκής σε συνδεδεμένα με οπλικά συστήματα προγράμματα, συνιστά την *λογική κατάληξη της πιο άμεσης υπαγωγής της έρευνας στο κεφάλαιο και της λογικής του «επιχειρηματικού» πανεπιστημίου, που προτάσσει την ανταγωνιστικότητα και ένα καθεστώς λειτουργίας που δημιουργεί φυτώρια αδιαφάνειας, διαφθοράς, τρομοκρατίας, αντιεπιστημονικών και αντιανθρωπιστικών πρακτικών*.

Βιομηχανίες όπλων, εργαστήρια Α.Ε.Ι.,

αλλά και πανεπιστημιακοί σε δημοσιεύματά τους προβάλλουν πλέον ευθαρσώς τη συνεισφορά τους στη βιομηχανία του θανάτου ως εκ των ων ουκ άνευ στοιχείο ενός τεχνοκρατικά εννοούμενου επαγγελματισμού.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση μιας βιομηχανίας οπλικών συστημάτων, η διεύθυνση της οποίας επαίρεται διότι σε στενή συνεργασία με το Πολυτεχνείο Κρήτης και το Ε.Μ.Π., τροφοδοτεί τις Ένοπλες Δυνάμεις της Ελλάδας, της Γαλλίας, της Ολλανδίας, της Σουηδίας, της Αμερικής, του Καναδά και του Ισραήλ, εταιρείες κατασκευής αντιαεροπορικού και αμυντικού υλικού, αλλά και σημαντικό αριθμό ναυτικών και άλλων «φίλων κρατών και αμυντικών βιομηχανιών» (Το Βήμα, 27/01/2008).

Εξυπακούεται ότι οι σχετικές πληροφορίες αφορούν την ορατή μόνο πλευρά του παγόβουνου, δεδομένου του εμπορικού και στρατιωτικού απορρήτου. Προς το παρόν οι αρμόδιες πρωτανικές αρχές προσπαθούν να διασκεδάσουν τις εντυπώσεις παρελκυστικά ώστε να κερδίσουν χρόνο, με επίσημες δηλώσεις που διαψεύδουν κατηγορηματικά κάθε ανάμιξη, συνοδευόμενες με μοιρολατρικές ρήσεις περί του αναπόφευκτου τέτοιας τροπής των λειτουργιών του Πανεπιστημίου... Άλλωστε, όπως θα δούμε παρακάτω, με το νέο νόμο για την έρευνα και την τεχνολογία, **θεσμοθετούνται προνομιακά κίνητρα στην έρευνα που γίνεται για το ΝΑΤΟ, και διώκονται ποινικά όσοι παραβιάζουν την «υποχρέωση εχεμύθειας»!**

Η στροφή του πανεπιστημίου σε ιδιότυπες επιχειρηματικές δραστηριότητα «παροχής ερευνητικών και διδακτικών

υπηρεσιών», αποκαλείται πλέον «*ακαδημαϊκός καπιταλισμός*». Στα πλαίσια αυτού του προτύπου, η εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων τίθεται σε απ' ευθείας εξάρτηση από την χρηματοδότηση των ενδιαφερομένων εταιριών, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την *επικράτηση των εφαρμοσμένων και τεχνολογικών ερευνητικών σκοπών και των επ' αμοιβή ερευνητών έναντι της ανιδιοτελούς δημιουργικής αναζήτησης νέας γνώσης*. Βαθμηδόν, στην τροχιά αυτού του «*ακαδημαϊκού καπιταλισμού*» δεν έχουν αχθεί μόνο τα αμερικανικά πανεπιστήμια, αλλά άγονται πλέον άρδην (βάσει της «διαδικασίας της Μπολόνια» και της δημιουργίας του «Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης») και τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, γεγονός που γίνεται όλο και πιο έκδηλο με την αλλαγή προτεραιοτήτων στην χρηματοδότηση, στον προσανατολισμό των επιστημονικών ερευνών και στην αλλαγή της δομής και του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών.

Το περιεχόμενο της επιστημονικής γνώσης καθορίζεται πλέον κατά κύριο λόγο από την ζήτηση της αγοράς, ενώ απωθούνται από την διαδικασία προσπορισμού της αγοραίου προσανατολισμού γνώσης τα στοιχεία εκείνα που ανθίστανται ή λειτουργούν παρελκυστικά ως προς αυτόν τον προσανατολισμό στις εκάστοτε τρέχουσες ανάγκες της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Στα πλαίσια της γενικευμένης «μακντοναλντοποίησης» [Macdonaldization] της κοινωνίας (με την αντίστοιχη συρρίκνωση της διακινδύνευσης για τον ολικό εξορθολογισμό και την αποτελεσματική διαχείρισή της, βλ. σχετικά Ritzer

2000, 2002), το πανεπιστήμιο μετατρέπεται σε επιχειρηματική μονάδα, σε πρακτορείο παροχής ερευνητικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή της μορφής και του περιεχομένου της έρευνας και της διδασκαλίας, με τον εκτοπισμό της βασικής έρευνας, των κοινωνικών επιστημών και της φιλοσοφίας, στη θέση των οποίων προτάσσονται προσανατολισμένα στην εκάστοτε τρέχουσα αγορά ζήτηση μαθήματα εφαρμοσμένου πρακτικού περιεχομένου.

Οι διαδικασίες αυτές προωθούνται άρδην και με την χρήση ορισμένων θεομικών αποκρυσταλλωμάτων του υποδοιλωτικού καταμερισμού της εργασίας εντός της επιστήμης. Όλο και πιο σαφής γίνεται η διάκριση μεταξύ των **επιστημόνων που ασχολούνται κατ' εξοχήν με την έρευνα και την μελέτη και εκείνων που ασχολούνται με την διοίκηση της επιστήμης**. Οι μεν πρώτοι, προτάσσουν στην κλίμακα αξιών τους την δημιουργία νέας γνώσης, οι δε δεύτεροι - τους (ποσοτικούς) δείκτες που χειρίζονται στις διοικητικές λειτουργίες τους, συστατικό στοιχείο των οποίων γίνεται όλο και πιο πολύ το marketing, η προβολή των δεικτών που καταδεικνύουν την υπεροχή του ιδρύματος (σχολής, τμήματος) που διοικούν στον γενικότερο ανταγωνισμό της αγοράς, ώστε να διασφαλίσουν εύσημα και πόρους από την πολιτική ηγεσία, αλλά και από τις δυνάμεις της αγοράς.

Σε αυτή την κατεύθυνση τους ωθεί σαφώς και ο προβλεπόμενος από τον νέο Νόμο-Πλαίσιο για τα Α.Ε.Ι. «τετραετής προγραμματισμός». Οι δύο αυτές κατηγορίες ανθρώπων της επιστήμης (με την ευρεία έννοια, διότι ο ασκών την διοίκηση,

κατά κανόνα δεν προλαβαίνει και ίσως δεν μπορεί πλέον να ασχολείται πρωτίστως με την έρευνα, άρα προτάσσει το διοικητικό του αξίωμα ως κατ' εξοχήν πεδίο κοινωνικής κατάξίωσης) ομιλούν τελικά σε διαφορετικές γλώσσες.

Όλο και πιο πολλοί επιστήμονες προειδοποιούν για τον εκφυλισμό της επιστημονικής έρευνας και εκφράζουν την ανησυχία τους για το μέλλον που επιφυλάσσει στην έρευνα η «πίεση των μετόχων για βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα» και το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις επενδύουν πολύ λιγότερο στην έρευνα και την εξειδικεύουν σε τομείς με άμεση κερδοφορία...

Ο Πιερ-Ζιλ ντε Ζεν αναφέρει χαρακτηριστικά: «...ο χρηματιστηριακός πυρετός μετέφερε τη λήψη αποφάσεων σε επενδυτές άσχετους με το έργο [...] η έρευνα έγινε επίπολη. Τα πάντα κρίνονται σε χρονικό ορίζοντα τριών ετών, γιατί έτσι επιτάσσουν τα οικονομικά επιτελεία, οπότε αποτελέσματα που χρειάζονται μεγαλύτερο χρόνο ωρίμανσης πετιούνται στο καλάθι των αχρήστων. Ενέσκηψε και η μόδα της "σπινέργειας": Βιομηχανικοί κολοσσοί συνδυάζουν τις δυνάμεις τους για την επίτευξη πολλαπλασιαστικού οφέλους. Τι σημαίνει αυτό στην πράξη; Ότι εξαιρέτα ερευνητικά εργαστήρια κλείνουν και πολύπειροι ερευνητές απολύονται, ως υπεράριθμοι! Η, όπως έγινε στην περίπτωση της Rhone Poulenc, εγκαταλείπεται η έρευνα στα αγροτικά προϊόντα για χάρη των φαρμακευτικών που είναι πιο κερδοφόρα. Φοβάμαι ότι σύντομα θα αρχίσουμε να υφιστάμεθα τις συνέπειες αυτής της τυφλής υπαγωγής της επιστήμης στο κνήρι του άμεσου κέρδους».

2. Επιπτώσεις του φετιχισμού των νέων δεικτών αξιολόγησης έρευνας και ερευνητών

Πρότυπο θεσμικής υπαγωγής της επιστήμης στο κεφάλαιο είναι εδώ και μερικές δεκαετίες το αμερικανικό πανεπιστημιακό σύστημα, η αποδοτικότητα του οποίου, η ικανότητά του για δυναμική ανάπτυξη, απορρόφηση και αποτελεσματική χρήση μεγάλων κονδυλίων, συναρτώνται με το πνεύμα «επιχειρηματικότητας» και «ανταγωνιστικότητας» που διαπνέει τους ακαδημαϊκούς κύκλους. Αντίστοιχο είναι και το πρότυπο του ακαδημαϊκού λειτουργού-επιχειρηματία, ο οποίος είναι πανταχού παρών και διαθέσιμος στην αγορά, συνεργάζεται (αν δεν συγκροτεί ο ίδιος) με κάθε είδους οργανώσεις (εταιρίες, κοινοπραξίες, κ.ο.κ.), οι οποίες ιδρύονται, αναπτύσσονται και εξαφανίζονται σε συνάρτηση με τις εκάστοτε συγκυριακά ανακύπτουσες δυνατότητες βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης. Βασικό πεδίο δράσης και καταξίωσης αυτού του υποκειμένου δεν είναι έρευνα, αλλά η δυνατότητα κερδούς εφαρμογής των όποιων αποτελεσμάτων της και η αντίστοιχη αξιολόγησή τους (διπλώματα ευρεσιτεχνίας-πατέντες, spin off-«τεχνοβλαστοί», «πόλοι καινοτομίας», κ.ο.κ.).

Στον σύγχρονο κόσμο της κυριαρχίας του κεφαλαίου, η επιστήμη και το πανεπιστήμιο είναι αρένα ενός αδυσώπητου ανταγωνισμού μεταξύ οργανωμένων θεσμών (τμημάτων, τομέων, σχολών, πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων, κ.ο.κ.), συγκυριακών εξωθεσμικών συσσωματώσεων και μεμονωμένων επιστημόνων, εν-

τός της οποίας οι εμπλεκόμενοι, συχνά δεν φείδονται θεμιτών και αθέμιτων μέσων κατίσχυσης και επιβολής, συμπεριλαμβανομένης και της απάτης, της κατασυκοφάντησης και εξόντωσης αντιπάλων, της λογοκλοπής, της απηνούς εκμετάλλευσης (της καταδολίας, της κατάδοσης, της τρομοκράτησης, κ.ο.κ.) υφιστάμενων, μεταπτυχιακών, φοιτητών, κ.ο.κ., της κολακείας προς τους προϊστάμενους, τους οικονομικά και πολιτικά ισχυρούς.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, προτάσσεται σε όλα τα πεδία η ανταγωνιστικότητα και η ιδιοτέλεια. Στο βαθμό που ο δημιουργός (ερευνητής, δάσκαλος, κ.ο.κ.) και κοινό δεν αντιμετωπίζουν την (επιστημονική, παιδαγωγική, κ.ο.κ.) δημιουργία βάσει της εσωτερικής δυναμικής της και της κοινωνικής σημασίας της, αλλά κυρίως μέσω **εξωτερικών κινήτρων**, δημιουργείται (στατιστικά) ένα ετεροπροσδιοριζόμενο **υποκείμενο, προσανατολισμένο προς έξωθεν και άνωθεν επιβαλλόμενη δραστηριότητα**.

Η τάση αυτή ευνουχίζει εξ' υπαρχής τη δημιουργικότητα, την κριτική στάση, τον προσανατολισμό στην δημιουργική δραστηριότητα εαυτής χάριν ή (και) χάριν των πραγματικών συνειδητοποιούμενων κοινωνικών αναγκών, λόγω του **μονόπλευρου προσανατολισμού στην ιδιότυπη αναγνώριση και ανταποδοτικότητα**.

Έτσι, η στάση ζωής, η **επιλογή αποδεκτών η μη αποδεκτών μορφών**, συμπεριφορών, δραστηριοτήτων, γνωστικών αντικειμένων, μεθοδολογιών, κ.λπ., δεν είναι αποτελέσματα διάγνωσης της λογικής του ίδιου του αντικειμένου, ουσιαστικής ολόπλευρης ανάπτυξης της προσωπικό-

τητας, αλλά προϋόντα *έξωθεν* είτε (και) *άνωθεν επιβεβλημένων προτύπων-προδιαγραφών* (ως μόδα, main stream, must, in, προϋόν λογοκρισίας, αυτολογοκρισίας, επιβολής, υποβολής, αυθυποβολής, κ.ο.κ.). *Η επιδίωξη αυτής της «επιτυχίας» οδηγεί σε άμβλυνση, αν όχι και σε εξαφάνιση της όποιας κριτικής σχέσης προς την καθεστηκία τάξη πραγμάτων.* Εδραιώνει την αγοράία «*λειτουργική*» ή «*επιχειρησιακή*» *δομή της συμπεριφοράς και τη συνακόλουθη νόηση.* Η νοητική ικανότητα υποβαθμίζεται σε *λειτουργική προσαρμογή στο κυρίαρχο σύστημα σχέσεων και αξιών.* Η ευφυΐα συγχέεται με την πονηρία (αν δεν ανάγεται σε αυτήν). Νοήμων και ευφυής θεωρείται ο επιτήδειος, ακόμα και ο πανούργος με την αγοράία έννοια (καθιερωμένος πλέον τύπος γίνεται ο προγραμματοθήρας-διαχειριστής προγραμμάτων, ο «λαμόγιας» παρά την επιστήμη), μιας και αυτός επικρατεί στην «αξιολόγηση» (αν δεν την ασκεί κατ' εξοχήν ο ίδιος) ακόμα και αν έχει σαφή συμπτώματα λειτουργικά αναλφάβητου¹.

Ζούμε στην εποχή του θριάμβου των επιστημονομετρικών, βιβλιομετρικών, κ.ο.κ. δεικτών, προεξαρχούσης της εκθετικής αύξησης των επιστημονικών δημοσιεύσεων. Εξυπακούεται ότι, *οι δυνατότητες αποκωδικοποίησης, γενίκευσης και αναστοχαστικής διακρίβωσης της πραγματικής συνεισφοράς μιας εκάστης των δημοσιεύσεων στην προαγωγή της έρευνας, είναι νομοτελώς αντιστρόφως ανάλογες του όγκου και των ρυθμών αύξησής τους.* Η φθίνουσα δυνατότητα γενίκευσης, συρρικνώνει τις δυνατότητες σφαιρικής κριτικής αποτίμησης του επιστημονικού κε-

κτημένου, οδηγεί σε κατακερματισμό και αποσπασματικότητα της επιστημονικής εικόνας του κόσμου, αποτρέπει από τον κοσμοθεωρητικό, μεθοδολογικό και φιλοσοφικό αναστοχασμό, επιτείνει τα φαινόμενα συρρίκνωσης γνωστικών αντικειμένων, ερευνητικού μινιμαλισμού και «επαγγελματικού κρετινισμού».

Ωστόσο, ο μηχανισμός αυτός λειτουργεί πλέον με τα χαρακτηριστικά ενός αναπαράγόμενου σε όλο και ευρύτερη βάση βρόγχου *θετικής ανάδρασης*, που επιτείνει τα κρισιανά φαινόμενα. Ακριβώς η συρρίκνωση του ερευνητικού πεδίου μετατρέπει τον ερευνητή σε «αποδοτικό» για αυτό το σύστημα αναφοράς, η συμμόρφωση με το οποίο *δεν τον καθιστά κυριολεκτικά επιστήμονα, αλλά μάλλον τεχνολόγο, εξειδικευμένο στην κατά παραγγελία κατασκευή-βελτιστοποίηση επιμέρους εφαρμογών και τεχνολογικών διατάξεων. στη χρήση τεχνικών προσπορισμού (ενίοτε και κατασκευής) νέων επιστημονικών γεγονότων και δεδομένων ή στην εμπλοκή σε σιγκαριακά δημοφιλείς θεματικές, που τον διασφαλίζουν ενάριθμες δημοσιεύσεις, αναφορές, αναγνώριση, κ.ο.κ.*

1. Χαρακτηριστικές είναι πλέον οι περιπτώσεις, ακόμα και πρωτοβάθμιων «επιτυχημένων» καθηγητών Α.Ε.Ι. με σαφή συμπτώματα λειτουργικού αναλφαβητισμού (αδυνατούν να αρθρώσουν στοιχειωδώς δημόσιο λόγο, αδυνατούν να αντιπαράθεσουν δημόσια τις απόψεις τους, δεν μπορούν να συντάξουν ούτε μια πρόταση σε γραπτό λόγο, κ.ο.κ.). Προφορώς σε αντίστοιχο επίπεδο κατέχουν και την επιστήμη και τέχνη της παιδαγωγικής... Εξυπακούεται ότι όλοι αυτοί είναι κατά κανόνα διαπρύσιοι υποστηρικτές της αγοράιας αξιολόγησης... Αυτοί ξέρουν...

Υπάρχει πληθώρα σχετικής βιβλιογραφίας που καταδεικνύει όχι μόνο την σχετικότητα των ως άνω δεικτών, αλλά και την ευχέρεια λαθροχειρικών χειραγωγήσεων και απάτης που παρέχουν. Τι και αν οι επιστημολογικές έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι επιστημομετρικοί δείκτες που αφορούν αυτές τις επιδόσεις είναι κατά κανόνα αντιστρόφως ανάλογοι του εύρους και του βάθους της πρωτότητας συνεισφοράς στην επιστήμη:

Μια ματιά στα κριτήρια αξιολόγησης που τείνουν να επικρατήσουν θεσμικά και εθιμικά (ιδιαίτερα στις πολυτεχνικές σχολές) αρκεί για να καταδείξει τον βαθμό στον οποίο έχουν επιφλοχωρήσει αυτές ακριβώς οι πρακτικές, με την αντίστοιχη **φетиχοποίηση των διαφόρων Impact factor και citation index ως ύπατων τελετουργικών μορφών, ως αδιαμφισβήτητων διαπιστευτηρίων και εγγυών επιστημονικότητας...**

Η σχολαστική αναφορά (με ιδιαίτερη σπουδή στην «ακρίβεια» και στις χρονικές διακυμάνσεις) στους ως άνω φетиχοποιημένους δείκτες-επιδόσεις κατά την αξιολόγηση της δραστηριότητας ενός εκάστου των ανθρώπων της επιστήμης, αποκτά διαστάσεις αντιστρόφως ανάλογες της πραγματικής αποτίμησης της ερευνητικής συμβολής του...

Η πρωτανεύουσα λογική της αξιολόγησης της «παραγωγικότητας» των μελών Δ.Ε.Π. με τα ως άνω κριτήρια, έχει ως αποτέλεσμα την σταδιακή εξαφάνιση της συνθετικής μονογραφίας, την αποφυγή ερευνητικής ενασχόλησης με θεμελιώδη προβλήματα που απαιτούν μακροχρόνια διερεύνηση με αμφίβολες δυνατότητες δημοσίευσης και ανταπόκρισης στο ευρύ κοινό της καθ' ύλην αρ-

μόδιας επιστημονικής κοινότητας (βλ. και Σταμάτης 76, 2007). Ο ερευνητικός μινιμαλισμός, ο κατακεραματισμός των γνωστικών αντικειμένων, η μονομερής υπερεξειδίκευση, η στροφή στο έλασσον και επιμέρους και η αποστροφή προς το μείζον και τη σύνθεση, εκφράζεται σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων και των βραβείων Νομπέλ. Εδώ πρέπει να επιστημόνουμε και την αποστροφή προς την διαλεκτική λογική και μεθοδολογία, δεδομένου ότι δεν συνάδει με αυτές τις τάσεις, ούτε και με τον αγοραίο κοινό νοου. Επιπλέον, λόγω του ότι είναι πάντα κριτική και επαναστατική, απορρίπτεται και από την κυρίαρχη ιδεολογία ως επικίνδυνη.

Η καθολική γενίκευση της εμπειρικής πραγματικότητας, που χαρακτήριζε κατά παράδοση την βασική έρευνα, ο αναστοχασμός επί των όρων, των ορίων και των αποτελεσμάτων της (ιδιαίτερα αν είναι κομοθεωρητικού-φιλοσοφικού χαρακτήρα) τίθεται πλέον εκτός του πλαισίου της επιστημονικής δραστηριότητας. Και η ίδια η επιστημονική δραστηριότητα ενός εκάστου των εμπλεκόμενων σε αυτήν υποκειμένων, τείνει να προβάλλει ως τυπικό αυτοαναφορικό σημείο. Πράγματι, εάν η αλήθεια προσδιορίζεται συμβασιοκρατικά, τότε και το ίδιο το επιστημονικό γεγονός ορίζεται κατά τα ειωθότα, εντός της συναινετικά δικτυωμένης επιστημονικής κοινότητας, βάσει των εκάστοτε επιβεβλημένων-παραδεδωμένων κανόνων ενδοεπικοινωνίας του σχετικού δικτύου.

Συνεπώς, και η επιστημονική δημοσίευση, τείνει να εκλαμβάνεται μάλλον ως σημείο, δηλωτικό της δημοτικότητας στα πλαίσια των συμβατικών κανόνων αυτοαναφορικών δικτύων, χωρίς την αξίωση της οποίας συσχέτισης με κάποια εκτός του ως

άνω πεδίου κοινωνικής-επικοινωνιακής αλληλεπίδρασης κείμενη πραγματικότητα.

Η επιστημονική δραστηριότητα απομακρύνεται από την συνεπή και συστηματική επιδίωξη της νοητικής ανασύστασης του γνωστικού αντικειμένου. Οι «ερευνητές» αναλίσκονται συχνά σε επιστημονικοφανείς λεκτικοποιήσεις παραστάσεων, σε διαχείριση του λόγου (του κειμένου), σε σινειωμικές (ή και αουνάωρητες) αναφορές και «θεματοποιήσεις», σε «πλαισιώσεις» και «αναπλαισιώσεις» κατά το δοκούν, κ.ο.κ. εντός ενός τελετουργικά προσδιορισμένου πλαισίου βερμπαλισμών και λεξιλαγνείας.

Η εκρηκτικών διαστάσεων «πληροφορική βόμβα» (Βασιλιό) στο χώρο της επιστήμης, συνδέεται άμεσα με αυτόν τον φαύλο βρόγχο θετικής ανάδρασης, σύμπτωμα του οποίου είναι η όλο και διευρυνόμενη αναπαραγωγή της τιποτολογίας. Η τάση αυτή (αν δεν αναστραφεί) μας δίνει την εικόνα μιας επιστημονικής κοινότητας, η οποία δεν θα εδράζεται στην πραγματική διερεύνηση των νόμων του αντικειμενικού κόσμου, ούτε και σε κάποιον εμπράγματο καταμερισμό εργασίας. Θα λειτουργεί ως χειραγωγήσιμη επικοινωνιακή κοινότητα με σύστημα αναφοράς ορισμένο πληροφοριακό διάυλο επικοινωνίας.

3. Το νέο θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας

Βάσει της προβληματικής που προηγήθηκε, θα επιχειρήσουμε να αναλύσουμε ένα σημαντικό νόμο. Κάθε νομοθέτημα δεν αποτιμάται μόνο με τα όσα ρητώς προβλέπει και θεσμοθετεί, αλλά και με

όσα σαφώς δεν προβλέπει και δεν θεσμοθετεί, με το όλο πλαίσιο των όσων δηλώνει, των όσων υπονοεί και κυρίως των όσων δεν δηλώνει, αλλά εκ των πραγμάτων προωθεί και εδραϊώνει. Ιδιαίτερα ως προς το σκέλος της διακρίβωσης του «προς όφελος τίνος θεσμοθετεί ο νομοθέτης», θα χρειαστεί συχνά να καταφύγουμε στη μέθοδο της εις άτοπον απαγωγής, δεδομένου ότι κανένας νομοθέτης στις ταξικές κοινωνίες δεν κατονομάζει τα συμφέροντα εκείνων βάσει των οποίων αθρώνει το λόγο του. Είναι ο κατ' εξοχήν κατ' ύλην αρμόδιος για την διατύπωση στο λόγο που αθρώνει των κωδικοποιημένων συμφερόντων που πρεσβεύει ως καθολικής ισχύος και εμπέλειας «εθνικών» υποθέσεων του συνόλου.

Το «*Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις*» που ψηφίστηκε πρόσφατα από την κυβερνητική κοινοβουλευτική πλειοψηφία (6.3.2008), εντάσσεται στο πλαίσιο υλοποίησης των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την έρευνα, όπως αυτοί προσδιορίστηκαν στη Σύνοδο της Λισσαβόνας, για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (Ε.Χ.Ε.) και την ανάπτυξη της ερευνητικής δραστηριότητας, ώστε να αναδειχθεί η Ε.Ε. πρώτη παγκόσμια οικονομική δύναμη. Επίσης αποτελεί συνέχεια και των νομοθετικών παρεμβάσεων που έκανε η κυβέρνηση, μέσω του ΥΠ.Ε.Π.Θ., με στόχο την ιδιωτικοποίηση των Πανεπιστημίων για την περαιτέρω υπαγωγή έρευνας και παιδείας στο κεφάλαιο.

Στην Αιτιολογική Έκθεση (σ. 1): *προβλέπεται η «ενίσχυση της βασικής έρευνας με κύριο κριτήριο την αριστεία σε επιστήμη*

και τεχνολογία και την αναβάθμιση της ελληνικής παιδείας» η «σύνδεση ερευνητικών προγραμμάτων κοινοπραξιών ερευνητικών κέντρων, Α.Ε.Ι., με επιχειρήσεις», «μεγάλα προγράμματα τετραετούς διάρκειας σε τομείς εθνικής προτεραιότητας και κατά προτίμηση σε συνεργασία με διεθνείς ερευνητικούς οργανισμούς», «ενίσχυση των υποδομών των ερευνητικών κέντρων, η οποία να συνδέεται με τους στόχους της εθνικής και περιφερειακής πολιτικής» και «χρηματοδότηση ερευνητικών κέντρων βασιζόμενη σε αξιολόγηση με απλούς δείκτες, ευκόλως επαληθεύσιμους».

Το όλο εγχείρημα θεσμοθετείται επειδή «η χώρα μας καλείται να κατακτήσει ενεργό θέση στο διεθνές ερευνητικό γίγνεσθαι και να επιταχύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης, ώστε να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες της Κοινωνίας της Πληροφορίας και της Κοινωνίας της Γνώσης». Συνεπώς, το «θεσμικό πλαίσιο» εδράζεται στα έωλα ιδεολογήματα της «Κοινωνίας της Πληροφορίας» και της «Κοινωνίας της Γνώσης», τα οποία έρχονται να συγκαλύψουν τον ληστρικό χαρακτήρα της εκμετάλλευσης της επιστημονικής έρευνας (και μέσω της κεφαλαιοποίησής των αποτελεσμάτων της, του συνόλου της εργασίας) ως «καθολικής κοινωνικής εργασίας» από το κεφάλαιο (βλ. και Ασπράγκαθος).

Όπως διακηρύσσεται στην αιτιολογική έκθεση, στόχος του εν λόγω νόμου «είναι να διαμορφώσει το κατάλληλο νομικό πλαίσιο, ώστε να καταστεί η Ελλάδα ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης παγκοσμίως, δια μέσου της δημιουργίας ευκαιριών για έρευνα αιχμής, της

υποστήριξης της διεθνούς ερευνητικής συνεργασίας με τη συνομολόγηση διεθνών συμφωνιών, ώστε να αξιοποιήσει στο σύνολο τους τα πλεονεκτήματα της διεθνοποίησης της έρευνας και της τεχνολογίας και να συμβάλει στην παραγωγή ερευνητικού έργου βελτιώνοντας τη θέση της στην παγκόσμια ερευνητική κοινότητα». Επίσης, κυρίαρχος στόχος του νόμου είναι «η εγκαθίδρυση της αρχής της ερευνητικής αριστείας έρευνας αιχμής» (σ. 3).

Με μια πρόχειρη στατιστική που αφορά την ορολογία του νομοθέτη, καθίσταται σαφής ο προσανατολισμός:

- ☉ Ο όρος «αριστεία» απαντάται 8 φορές στο κείμενο.
- ☉ Οι όροι «επιχειρήσεις», «επιχειρηματικός κόσμος», «επιχειρησιακό πρόγραμμα» απαντώνται 47 φορές στο κείμενο.
- ☉ Οι όροι «ανταγωνιστικός», «ανταγωνιστικότητα», «ανταγωνιστική δράση» απαντώνται 12 φορές στο κείμενο.
- ☉ Το επίθετο «ιδιωτικός» απαντάται 32 φορές στο κείμενο.
- ☉ Υπάρχουν και «μαγαριτάκια»: «Στόχος είναι ο εκσυγχρονισμός των υποδομών των ερευνητικών φορέων δια μέσου της δημιουργίας ψηφιακών βιβλιοθηκών, της επάνδρωσης τους με τον απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό...»² (σ. 4).

2. Ακόμα και στις πλέον κραυγαλέες περιπτώσεις λειψανδρίας δεν θα σκεφτόταν κανείς να «επανδρώσει» υποδομές με τεχνολογικό εξοπλισμό... Δεν νομίζω να είναι τυχαία παρόμοια συμπτώματα δηλωτικά του εύρους και του βάθους της παιδείας, ακόμα και σε συντάκτες τέτοιου τύπου θέσμιων.

Όπως θα καταστεί σαφές στη συνέχεια, το όλο εγχείρημα επιχειρεί να θεσπίσει στοιχειά κρατικής και μονοπωλιακής σχεδιοποίησης, όχι θετικά, με σαφή διάγνωση και ιεράρχηση μιας στρατηγικής της έρευνας σε όλα τα επίπεδά της, αλλά αρνητικά, μέσω της θεσμικής υπαγωγής της όποιας έρευνας και τεχνολογίας στις αγοραίες συγκυριακές ανάγκες των ισχυρότερων διεθνών οικονομικών ομίλων. Χαρακτηριστικό του Νόμου είναι η απουσία επιστημονικά τεκμηριωμένης αντίληψης για μια στρατηγική ανάπτυξης όλων των κατευθύνσεων της έρευνας προς όφελος των πραγματικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου και όχι σύμφωνα με τις επιταγές της αγοράς και των επιχειρήσεων. Απουσιάζει παντελώς η επιστημολογία και η φιλοσοφία της επιστήμης.

Δεν υπάρχει η παραμικρή αναφορά στα θεμέλια των επιστημών (στην επιστημονική εικόνα του κόσμου, στα ιδεώδη, στους κανόνες και στις αξιώσεις που προβάλλει η κοινωνία έναντι της επιστήμης και της τεχνολογίας, στα μεθοδολογικά, φιλοσοφικά και κοσμοθεωρητικά θεμέλια των επιστημών). Κατά τα φαινόμενα, η σύγχρονη αστική τάξη (και οι πολιτικοί υπάλληλοί της) δεν μπορεί και δεν θέλει να σχεδιοποιήσει θετικά μια στρατηγική της έρευνας, δεδομένου ότι θέσει αδυνατεί να συλλάβει τον καθολικό χαρακτήρα της έρευνας με την αντίστοιχη θεωρία και μεθοδολογία, δεδομένου μάλιστα ότι όπου αυτός ο χαρακτήρας καθίσταται σαφής, οδηγεί στην κατάρρευση των ιδεολογημάτων της. Μπορεί όμως και θέλει να προδιαγράψει βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα δομές και λειτουργίες, θεσμικά πλαίσια και κανόνες διασφάλισης αρχών και κριτήρια διαχείρισης της έρευνας, που διασφαλίζουν την υπαγω-

γή της στο κεφάλαιο και τους αντίστοιχους με αυτήν προσανατολισμούς.

Εδώ επιδιώκεται με προκλητικό τρόπο, ακολουθώντας την επικρατούσα πολιτική στην Ε.Ε., να συνενωθεί υπό ενιαίο θεσμικό πλαίσιο το σύνολο της ερευνητικής δραστηριότητας που διεξάγεται στα ερευνητικά κέντρα της Γ.Γ.Ε.Τ., στα Πανεπιστήμια και σε άλλα ερευνητικά κέντρα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα. Η υλοποίηση του κυβερνητικού σχεδίου θα γίνεται μέσα από το Εθνικό Πρόγραμμα Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Π.Ε.Τ.), το οποίο εθνικό είναι μόνο κατ' ευφημισμό, δεδομένου ότι θα υλοποιηθεί κατά βάση από χρηματοδοτήσεις του 7ου προγράμματος πλαισίου της Ε.Ε. σε τομείς και προτεραιότητες που δρομολογούνται από την τελευταία, στη λογική της ανταγωνιστικότητας με όρους αγοράς.

Γι' αυτό τον σκοπό θεσμοθετείται μια **εκπληκτική πυραμίδα γραφειοκρατίας, ελεγχόμενη από την πολιτική διοίκηση και τα ισχυρότερα ιδιωτικά συμφέροντα**. Ο νόμος (σ. 3) «*αποσκοπεί στη συνολική ρύθμιση των ζητημάτων έρευνας και τεχνολογίας εκκινώντας από την πρόβλεψη του Εθνικού Προγράμματος Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Π.Ε.Τ.). Η εκτέλεση των ερευνητικών έργων, η εκπόνηση μελετών και η εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων για την προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας μπορούν να πραγματοποιούνται από δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ενώσεις προσώπων, φυσικά πρόσωπα της ημεδαπής και αλλοδαπής, καθώς και νομικά πρόσωπα της αλλοδαπής. Ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η διαχείριση και ο έλεγχος της διαχείρισης του Ε.Π.Ε.Τ. πραγματοποιείται από τα όργανα της ερευνητικής πολιτικής, δηλαδή τη Διυπουργική*

Επιτροπή για την Έρευνα και την Τεχνολογία (Δ.Ε.Ε.Τ.), το Υπουργείο Ανάπτυξης (ΥΠ.ΑΝ.), δια της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Σ.Ε.Τ.) και τον Εθνικό Οργανισμό Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Ο.Ε.Τ.). Η Δ.Ε.Ε.Τ. (που σχεδιάζει τη μακροπρόθεσμη στρατηγική για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία, θέτει σαφείς στόχους και χρονοδιαγράμματα και προτείνει τρόπους και πηγές χρηματοδότησης) συγκροτείται από τον Πρωθυπουργό, ως Πρόεδρο και 13 Υπουργούς».

Το Ε.Σ.Ε.Τ. αποτελείται «από διακεκριμένους επιστήμονες και εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου και του Δημοσίου και είναι αρμόδιο να εισηγείται, συνεπιχειροούμενο από τα Τομεακά Επιστημονικά Συμβούλια, τη σύνοδο των διευθυντών των ερευνητικών κέντρων, άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και να γνωμοδοτεί για τα ζητήματα έρευνας σε διάφορα επίπεδα από το σχεδιασμό μέχρι και την αξιολόγηση των ερευνητικών έργων» (σ. 3). «Για εξασφάλιση της αναγκαίας ενελεξίας και προσαρμοστικότητας στις μεταβαλλόμενες ανάγκες, παρέχεται η δυνατότητα στη Δ.Ε.Ε.Τ. να αναδιαρθρώνει, εμπλουτίζει ή και καταργεί τις σχετικές θεματικές περιοχές μετά από εισήγηση του Ε.Σ.Ε.Τ.» (σ. 5 Εισηγητικής Έκθεσης και Άρθρο 5.1).

Διανοίγονται τεράστια περιθώρια διαπλοκής και διαφθοράς, όπως π.χ. με τη «δυνατότητα κατ' εξαίρεση απευθείας ανάθεσης προγραμμάτων, μελετών, προμήθειας οργάνων και εξοπλισμού μέχρις του ποσού των 100.000 ευρώ, κατόπιν σχετικής υπουργικής απόφασης» (σ. 5).

Θεσμοθετούνται νέες γραφειοκρατικές δομές, ελεγχόμενες άμεσα από την πολιτική ηγεσία και τους φορείς των ιδιωτικών επιχειρήσεων, με καθεστώς αδιαφάνειας και με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, ενώ ταυτόχρονα γενικεύονται οι επισφαλείς-«ευέλκτες» μορφές εργασίας για το ερευνητικό προσωπικό. Τα ερευνητικά κέντρα οφείλουν εφεξής να λειτουργούν με κατ'εξοχήν ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και να επιδιώκουν μονομερώς την άμεση οικονομική εκμετάλλευση των όποιων αποτελεσμάτων της έρευνας, γεγονός που τα αποτρέπει ουσιαστικά από την ενασχόληση με βασική έρευνα, με ανθρωπιστικές και εν γένει κοινωνικές επιστήμες. Στα τεχνολογικά κέντρα «ανατίθεται ακόμη και η προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ενώ με βάση την «Ευρωπαϊκή χάρτα του ερευνητή» καθορίζουν τα δικαιώματα των εργοδοτών, και μάλιστα ανεξάρτητα από τον τόπο εργασίας τους, προωθώντας την οδηγία Bolkenstein και στην έρευνα» (βλ. Κοινή ανακοίνωση...).

Με το νέο νόμο, απομακρύνεται περαιτέρω η έρευνα από τα Α.Ε.Ι., ο ρόλος του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στην έρευνα γίνεται συμπληρωματικός, δεδομένου ότι ο κύριος εποπτικός ρόλος ανατίθεται στο Υπουργείο Ανάπτυξης.

Ο νομοθέτης μας πληροφορεί (άρθρο 6) ότι στην μεταμοντέρνα εποχή η έρευνα μπορεί να διεξάγεται πρακτικώς από οποιονδήποτε άνευ όρων, επιστημονικών-ακαδημαϊκών κριτηρίων και ορίων. «Δημόσιες υπηρεσίες, πάσης φύσεως και μορφής νομικά πρόσωπα του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ενώσεις προσώπων, φυσικά πρόσωπα της ημεδαπής και αλλοδαπής, καθώς και πάσης φύσεως και μορφής νομικά πρόσωπα της αλλοδαπής, μπορούν να εκτελούν

έργα, να εκπονούν μελέτες και να εφαρμόζουν προγράμματα και δράσεις για την προώθηση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας» (σ. 14)!

Στην πράξη, οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία χρηματοδότησης των φορέων της προηγούμενης παραγράφου καθορίζονται με πρόταση του εκάστοτε αρμοδίου υπουργεύοντος πολιτικού υπαλλήλου του κεφαλαίου: «Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Ανάπτυξης, καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία χρηματοδότησης των φορέων της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και κάθε ειδικότερο θέμα και αναγκαία λεπτομέρεια! Επιπλέον, «επιστημονικοί υπεύθυνοι έργων που εκτελούνται από δημόσιες υπηρεσίες και από επιχειρήσεις οποιασδήποτε νομικής μορφής του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα μπορεί να είναι και μη κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος»!

Τρομακτική σύμφυση κράτους, ερευνητικών θεσμών και επιχειρηματικού κόσμου σε μια νέα γραφειοκρατία. Συγκροτείται το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Σ.Ε.Τ.), «ανεξάρτητο» συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό όργανο της πολιτείας, υπαγόμενο απευθείας στον Πρωθυπουργό. Πόσο «ανεξάρτητο» είναι; Βάσει του άρθρου 13 (1. γ.) «Τα μέλη του Ε.Σ.Ε.Τ. διορίζονται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου»... κατόπιν εισηγήσεως μιας επιτροπής, αποτελούμενης από «τον Πρόεδρο ή εκπρόσωπο της Ακαδημίας Αθηνών, έναν διεθνώς διακεκριμένο επιστήμονα ασχολούμενο με τη βασική ή την εφαρμοσμένη έρευνα, που είναι καθηγητής πανεπιστημίου ή ερευνητής Α΄ βαθμίδας ερευνητικών κέντρων ή ερευνητικών ινστιτούτων του εσωτερικού ή του εξωτερικού, τον προ-

εδρεύοντα ή εκπρόσωπο της Συνόδου των Πρυτάνεων (στα πλαίσια της άνωθεν κατασκευής θεσμικού ρόλου για αυτό το τόσο βολικό για τους κυβερνώντες εξωθεσμικό όργανο –Δ.Π.), τον προεδρεύοντα της Συνόδου των ερευνητικών κέντρων» και κυρίως: «τον Πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.)».

Σε όλα τα επίπεδα θεσμοθετείται η απόλυτη κυριαρχία των εκπροσώπων του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.) και του κεφαλαίου... Τι προβέβουν όμως αυτοί οι ύπατοι «ανεξάρτητοι» εθνικοί σύμβουλοι και γνωμοδοτές που διορίζονται για να στελεχώσουν αυτό το επιτελείο; Κατά το άρθρο 12, «Το Ε.Σ.Ε.Τ. είναι δεκαπενταμελές και αποτελείται από: α) οκτώ (8) επιστήμονες διεθνούς κύρους... β) πέντε (5) έγκριτα στελέχη του χώρου των επιχειρήσεων ή και διακεκριμένους ερευνητές διεθνούς κύρους από τον ιδιωτικό τομέα (έμφαση –Δ.Π.), γ) τον Πρόεδρο του Ε.Ο.Ε.Τ., και, δ) έναν εκπρόσωπο του Δημοσίου που ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων» (σ. 16-17).

Που είναι οι εκπρόσωποι των συλλογικών οργάνων των εργαζομένων, των ερευνητών, των μελών Δ.Ε.Π., των επιστημονικών ενώσεων και εταιρειών, των εκπαιδευτικών; Προφανώς αυτοί δεν είναι τόσο φωτισμένοι όσο οι εκπρόσωποι του κεφαλαίου... Πρόκειται σαφώς περί ενός οργάνου αμιγώς αποτελούμενου από εμπειρογνώμονες επιλεγμένους από την κυβέρνηση και την εργοδοσία. Θα την αντέξει η επιστήμη τόση ανεξαρτησία;

Ο νεοπαγής Εθνικός Οργανισμός Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Ο.Ε.Τ.), ένα Ν.Π.Ι.Δ., ως προς τις δικαιοδοσίες και τις

αρμοδιότητες αλληλοεπικαλύπτεται με την Γ.Γ.Ε.Τ., την οποία υποκαθιστά εν πολλοίς. Κατ' αυτό τον τρόπο, τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια κατισχύουν και θεσμικά έναντι των παραδοσιακών πολιτικών. Προβλέπεται μάλιστα η υπαγωγή της Γ.Γ.Ε.Τ. στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης, ενώ της ανατίθεται και η παρακολούθηση των επιπτώσεων από τις συγχωνεύσεις και εξαγορές των ελληνικών επιχειρήσεων, δηλαδή από την εκποίηση της Δημόσιας οικονομίας (άρθρο 9).

Στην ίδια λογική εδράζεται η δομή, τα κριτήρια στελέχωσης και οι λειτουργίες (επιλογή, διαχείριση, συντονισμός, αξιολόγηση, κ.ο.κ.) όλων των κλιμακίων αυτής της νέας γραφειοκρατικής πυραμίδας, στην οποία θα βρει στέγη και ρόλο πλήθος κορυφαίων προθύμων καριεριστών από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα... Με την παράγραφο 3 «εμπλουτίζεται» η σύνθεση των Δ.Σ. των ερευνητικών κέντρων με τη συμμετοχή «διακεκριμένου ερευνητή από το χώρο των επιχειρήσεων», ούτως ώστε «να εισρέουν ερεθίσματα από τον παραγωγικό τομέα» (σ. 8). Κατ' αυτό τον τρόπο, με το νόμο αυτό προωθείται η περαιτέρω υπαγωγή της έρευνας στο κεφάλαιο, δεδομένου ότι «πρώτη φορά επισήμως θεσμοθετείται η συμμετοχή των εκπροσώπων των επιχειρηματιών στο σύνολο της δομής της διεξαγωγής της έρευνας, την ίδια στιγμή που δεν προβλέπεται καμιά συμμετοχή κανενός επιστημονικού ή συνδικαλιστικού φορέα των ερευνητών και των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. σε αντίστοιχα όργανα» (βλ. Κοινή ανακοίνωση...). Η περαιτέρω γραφειοκρατικοποίηση της διοίκησης της έρευνας ευνοεί την κυβερνητική αυθαιρεσία, τη διάχυση των πολιτικών ευθυνών, τον καριερισμό, τα προνόμια για ημετέρους, το νεποτισμό, τη διαφθορά κ.λπ.

Ενισχύεται εισέτι η ύπαρξη *μελών Δ.Ε.Π. πολλών ταχυτήτων*, με τις κατάλληλες πολλαπλές αποδοχές για τους προθύμους και τους «αρίστους» (σ. 41):

«*Προβλέπεται η εξαίρεση των μελών ΔΕΠ-ΑΕΙ και του Επιστημονικού Προσωπικού Τ.Ε.Ι., από τους περιορισμούς του ν. 2530/1997, όταν έχουν και την ιδιότητα του μέλους του Ε.Σ.Ε.Τ., του μέλους του Δ.Σ. του Ε.Ο.Ε.Τ. και του μέλους Τ.Ε.Σ.. Στην περίπτωση αυτή θα εξακολουθήσουν να υπάγονται στο καθεστώς πλήρους απασχόλησης, και συνεπώς να λαμβάνουν στο σύνολο τους τις προβλεπόμενες αποδοχές!* Έτσι συγκροτείται ένα νέο στρώμα διευθυντών (μάντζερ), προκειμένου να διασφαλιστεί η εμπορευματοποίηση της έρευνας.

Δημιουργούνται όροι που ευνοούν ρουσφετολογικές προσλήψεις επιστημονικού και μη προσωπικού. Παράλληλα, προωθείται περαιτέρω η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, προβλέπονται συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου και συμβάσεις έργου, μη εξέλιξη του τεχνικού επιστημονικού προσωπικού που δεν διεξάγει έρευνα, εκμετάλλευση των μεταπτυχιακών σπουδαστών που με «υποτροφίες» πείνας δουλεύουν εξαντλητικά, ενώ το μισθολόγιο των ερευνητών παραπέμπεται στις καλένδες.

Η «αξιολόγηση» χρησιμοποιείται και εδώ ως πολιορκητικός κριός για την περαιτέρω διείδυση του ιδιωτικού κεφαλαίου στους θεσμούς της έρευνας. Επιπλέον, για να εμπεδωθεί ο πολιτισμικός και ιδεολογικός ιμπεριαλισμός των πανηταρχευουσών δυνάμεων, αλλά και για τη διασφάλιση απρόσκοπτης και άμεσης προσβασιμότητας εκ μέρους των τελευταίων σε κάθε επιλέξιμο ερευνητικό έργο, ο νομοθέτης προβλέπει σε **νεοαποικιο-**

κρατικό πνεύμα τα εξής: «*Το κείμενο κάθε πρότασης... όταν υποβάλλεται προς αξιολόγηση από διεθνείς κριτές, κατατίθεται υποχρεωτικά στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Η αξιολόγηση από τους κριτές γίνεται, εγγράφως, στην αγγλική γλώσσα (εμφάσεις -Δ.Π.)*»!

Εξυπακούεται ότι η αξιολόγηση-αριστεία διασφαλίζεται με «σύστημα αξιολόγησης από κριτές («peer review»)» κατά τα ειωθότα και με την επίκληση των «σδιασειστων» επιστημονομετρικών-βιβλιομετρικών κριτηρίων. Γενικεύεται και επεκτείνεται η επιστημονική «Αριστεία» στην έρευνα και στα Α.Ε.Ι., με βασικό κριτήριο τη διασφάλιση ιδίων πόρων και τη σύνδεση της όποιας έρευνας με την παραγωγή.

Στο άρθρο 38 (σ. 28) αναφέρονται ρητά τα κριτήρια αξιολόγησης ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων «*Τα κριτήρια αυτά είναι ιδίως: δημόσια χρηματοδότηση, εξωτερική χρηματοδότηση, διεθνής επιστημονική και τεχνολογική προβολή*». Επίσης προβλέπεται ότι: «*Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Ανάπτυξης μετά από γνώμη του Ε.Σ.Ε.Τ., καθορίζονται λεπτομερώς τα κριτήρια αξιολόγησης της πορείας των δραστηριοτήτων των φορέων της παρούσας παραγράφου σε σχέση με τις διεθνείς επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, τα επιτεύγματα και τις επιδράσεις τους ... την ικανότητα προσέλκυσης προσωπικού υψηλού επιπέδου και εξωτερικών χρηματοδοτήσεων για παροχή επιστημονικών και τεχνολογικών υπηρεσιών βάσει ερευνητικών αποτελεσμάτων ή και ευρεσιτεχνιών, τη συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς στη χώρα και τις προοπτικές ανάπτυξης για τα επόμενα έτη*».

Με το άρθρο 27 ο νομοθέτης καταργεί

κάθε ίχνος ακαδημαϊκής ελευθερίας, ανεξαρτησίας της έρευνας, δημοσιότητας, διαφάνειας, προσβασιμότητας και κοινωνικού ελέγχου, θεσπίζοντας την «**Υποχρέωση εχεμύθειας**»: «*1. Η διοίκηση, οι υπάλληλοι και τα πρόσωπα, τα οποία συνδέονται με το Ε.Σ.Ε.Τ. ή τον Ε.Ο.Ε.Τ. με σύμβαση έργου, εργασίας ή εντολής, υποχρεούνται να τηρούν εχεμύθεια για γεγονότα, ερευνητικά δεδομένα και ερευνητικά προγράμματα ή επί μέρους στοιχεία αυτών, τα οποία περιέχονται στη γνώση τους κατά την άσκηση ή επ' ευκαιρία της ανωτέρω δραστηριότητάς τους. 2. Οι παραβάτες της προηγούμενης παραγράφου τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 252 και 253 του Ποινικού Κώδικα*» (σ. 21). Επίσης, «*Τιμωρούνται, κατά τις διατάξεις των άρθρων 252 και 253 του Ποινικού Κώδικα, η διοίκηση, οι υπάλληλοι και τα πρόσωπα που συνδέονται με το Ε.Σ.Ε.Τ. ή τον Ε.Ο.Ε.Τ., όταν δεν τηρούν εχεμύθεια για γεγονότα, ερευνητικά δεδομένα και ερευνητικά προγράμματα*» (Εκθεση Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, σ. 41).

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ενώ ο νόμος υποχρεώνει το προσωπικό των φορέων διαχείρισης της έρευνας σε **δρακόντεια εχεμύθεια**, ακόμη και για απλά γεγονότα, **παράλληλα** δίνει το δικαίωμα στον υπερσύνμβουλο Ε.Σ.Ε.Τ., χωρίς καμιά έγκριση, να έχει άμεση πρόσβαση σε κάθε ερευνητικό δεδομένο και αποτέλεσμα, ώστε **οι εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου** που συμμετέχουν στο Ε.Σ.Ε.Τ. να τα παίρνουν δωρεάν, αυθωρεί και παραχρήμα!

Θεσπίζονται κίνητρα για τον επαναπατρισμό Ελλήνων επιστημόνων της διασποράς και «μπορούν να προβλεφθούν ... μέτρα διευκόλυνσης της επιστροφής των Ελλήνων

επιστημόνων του εξωτερικού, να ρυθμίζεται η αναγνώριση προϋπηρεσίας των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού και να προβλέπεται η ίδρυση γραφείων δραστηριοποίησης Ελλήνων επιστημόνων της διασποράς σε χώρες του εξωτερικού και ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Η.Π.Α. και την Αυστραλία». Ποιοι υπόκεινται σε αυτά τα πρόνομια; «Οι Έλληνες επιστήμονες που έχουν εργαστεί ή εργάζονται σε Α.Ε.Ι., ερευνητικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις της αλλοδαπής ή σε διεθνείς οργανισμούς επί τρία (3) τουλάχιστον έτη μετά την απόκτηση του διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου» (σ. 11). Κοινώς: όποιος έχει τριετή τουλάχιστον απασχόληση οπουδήποτε στην αλλοδαπή (ο νομοθέτης επιδέξια δεν ορίζει τον χαρακτήρα των οργανισμών και των επιχειρήσεων) μπορεί να τεκμηριώσει το αιτημά του και να απολαύσει κατά το δοκούν των αμοιβών ευεργετών του έθνους τις «εφάπαξ ερευνητικές χορηγίες ένταξης επιστημόνων στον ερευνητικό ιστό της χώρας, ύψους μέχρι εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ, άλλα ειδικά οικονομικά κίνητρα (έμφαση –Δ.Π.)» από το υστέρημα των φορολογουμένων πολιτών! Όλα για την έρευνα...

Δεν αρκεί στο νομοθέτη μας η εκ των πραγμάτων υπαγωγή της αγοράιας έρευνας στα διεθνικά Στρατιωτικά Βιομηχανικά Συμπλέγματα, θέλει να ορίσει και θεσμικά τις «εθνικές προτεραιότητες» αυτού του θεάρεστου έργου, με απ' ευθείας επιχορήγηση ισόποση του Φ.Π.Α. (άρθρο 31.5 σ. 23): «Για την ενίσχυση της έρευνας και τεχνολογίας, η Γ.Γ.Ε.Τ. μπορεί να επιχορηγεί κατ' έτος τα Α.Ε.Ι. και τα εποπτευόμενα από αυτήν ερευνητικά κέντρα και αυτοτελή ερευνητικά ινστιτούτα και τους εποπτευόμενους από άλλα Υπουργεία ερευνητικούς και τεχνολογι-

κούς φορείς με ποσό χρημάτων ίσο προς τον καταβαλλόμενο Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), για προμηθειες τεχνικού εξοπλισμού που είναι αναγκαίος για την εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το Ν.Α.Τ.Ο. ή άλλους διεθνείς οργανισμούς στους οποίους μετέχει η χώρα. Για το σκοπό αυτόν εγγράφεται κατ' έτος ειδική σχετική πίστωση στον Κρατικό Προϋπολογισμό».

Στο ίδιο άρθρο προβλέπεται επίσης να «εγγράφεται πίστωση για το Φ.Π.Α. των έργων ERA-NET που εκτελούνται από τη Γ.Γ.Ε.Τ. και τον Ε.Ο.Ε.Τ.» στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Ποια είναι τα έργα ERA-NET; Φυσικά, έργα που αφορούν τον Ε.Χ.Ε. με στόχο την «ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ βιομηχανικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, ώστε να αναδειχθεί η Ευρώπη σε πρωτοπόρο παράγοντα σε βασικούς τεχνολογικούς τομείς. Θα καλύψει, δε, τις διακρατικές ερευνητικές δράσεις, τις από κοινού τεχνολογικές πρωτοβουλίες, το συντονισμό των εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων και τη διεθνή συνεργασία» (βλ. Ειδικό Πρόγραμμα “Συνεργασία”).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι βάσει του νόμου (άρθρο 39, σ. 29), ερευνητές των ερευνητικών κέντρων, των ινστιτούτων τους και των αυτοτελών ερευνητικών ινστιτούτων, «είναι επιστήμονες, κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος που εργάζονται για την παραγωγή ή και τη βελτίωση γνώσεων και εφαρμογή τους για την παραγωγή προϊόντων και διατάξεων ... την εκπόνηση διαδικασιών, μεθόδων και συστημάτων, ενώ μπορούν να παρέχουν εκπαιδευτικό και διοικητικό έργο... οι ερευνητές εντάσσονται σε τέσσερις βαθμίδες, τις Α', Β', Γ', Δ'. Ειδικότερα, στη βαθμίδα Α'

αντιστοιχεί ο τίτλος Διευθυντής Ερευνών, στη βαθμίδα Β' αντιστοιχεί ο τίτλος Κύριος Ερευνητής, στη βαθμίδα Γ' αντιστοιχεί ο τίτλος Εντεταλμένος Ερευνητής και στη βαθμίδα Δ' αντιστοιχεί ο τίτλος Δόκιμος Ερευνητής. Οι ανωτέρω βαθμίδες αντιστοιχούν στις βαθμίδες μελών Δ.Ε.Π. των πανεπιστημίων, δηλαδή καθηγητή, αναπληρωτή καθηγητή, επίκουρο καθηγητή και λέκτορα».

Επιχειρείται λοιπόν μια εξίσωση-αντιστοίχιση αυτών των ερευνητών με τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., χωρίς αντιστοίχιση τυπικών ακαδημαϊκών προσόντων, ενώ εμφανικά προβλέπεται «**Εξειδίκευση των προσόντων, ιδιαίτερα σε σχέση με τη συμβολή του υποψηφίου στη διάδοση και οικονομική εκμετάλλευση της νέας γνώσης (έμφαση -Δ.Π.), μπορεί να προβλεφθεί με έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος**»... Γιατί το κάνει αυτό ο νομοθέτης; Έχει τους λόγους του: ακόμα και για ερευνητές, που αποχωρούν λόγω συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας, προβλέπεται να «**διατηρούν την ιδιότητα του μέλους τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής υποψηφίων διδασκόντων και την ιδιότητα μέλους επταμελούς εξεταστικής επιτροπής για τελική αξιολόγηση διδακτορικών διατριβών, τις οποίες έχουν πριν από την αποχώρησή τους... Τέλος μπορούν να παραδίδουν μεταπτυχιακά μαθήματα και να διδάσκουν σε ινστιτούτα δια βίου εκπαίδευσης**» (έμφαση -Δ.Π.).

Βάσει του άρθρου 46, προβλέπονται «**ειδικές κατηγορίες ερευνητικού προσωπικού**» απασχολούμενου και συνεργαζόμενου με τα ερευνητικά κέντρα και τα αυτοτελή ερευνητικά ινστιτούτα, όπως επιστήμονες που «**μπορεί να καλούνται ως Επισκέπτες Καθηγητές για ορισμένο χρονικό διάστημα προ-**

κειμένου να διδάξουν στα προπτυχιακά ή μεταπτυχιακά μαθήματα της ειδικότητας τους στα Πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι. ή ως Επισκέπτες Ερευνητές σε ερευνητικά κέντρα για να εκτελέσουν ειδικό ερευνητικό έργο», ερευνητές οι οποίοι «**προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο ερευνητικό κέντρο, ιδίως με διαλέξεις, μαθήματα και ερευνητικό έργο...**», αλλά και Μεταπτυχιακοί φοιτητές Α.Ε.Ι. «**για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής ή τη λήψη μεταπτυχιακού διπλώματος. Οι φοιτητές αυτοί γίνονται δεκτοί με απόφαση του Δ.Σ. του ερευνητικού κέντρου ή του διευθυντή του αυτοτελούς ερευνητικού ινστιτούτου, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του τμήματος Α.Ε.Ι., στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του οποίου ανήκει ο ενδιαφερόμενος, ύστερα από εισήγηση του οικείου τομέα, ως ερευνητές μεταπτυχιακοί υπότροφοι, στους οποίους χορηγείται ετήσια υποτροφία**».

4. Ορισμένα Συμπεράσματα

Βλέπουμε λοιπόν ότι ακόμα και αν ο νομοθέτης «**δε στοχεύει στρατηγικά στην αφαίρεση της έρευνας από τα πανεπιστήμια**» (Ασπράγκαθος), εισάγει μια σαφή μετακύλιση λειτουργιών και αρμοδιοτήτων που συνδέονται με διδασκαλία και έρευνα για την απόκτηση μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σπουδών από τα Α.Ε.Ι. στα ποικίλα ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, τα οποία μπορούν να είναι και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Άλλη μια απόπειρα de facto κατάργησης του άρθρου 16 του Συντάγματος...

Στον εν λόγω νόμο, υποβαθμίζονται και απαξιώνονται περαιτέρω τα Ελληνικά

Πανεπιστήμια και τα δημόσια Ερευνητικά Κέντρα, στα οποία (παρά τη χρόνια και επιτεινόμενη υποχρηματοδότηση, τις ανεπαρκείς υποδομές και τα υπάρχοντα προβλήματα), κατ' εξοχήν πραγματοποιείται βασική και εφαρμοσμένη έρευνα, με τα όποια εναπομείναντα ακαδημαϊκά-επιστημονικά κριτήρια, σε καθεστώς συλλογικού κοινωνικού ελέγχου, διαφάνειας και ελεύθερης πρόσβασης (είτε, εν πάσει περιπτώσει, υπό συνθήκες συλλογικής διεκδίκησης αυτών των όρων και κριτηρίων).

Τα δημόσια Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα παρουσιάζονται ως υπεύθυνα για τη χαμηλή σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή. Ωστόσο, θα ήταν τουλάχιστον ανεδαφική κάθε απόπειρα απόδοσης στη δήθεν επιστημονική ανεπάρκεια των Α.Ε.Ι., της μη ενσωμάτωσης και διάχυσης επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης σε παραγωγικές δραστηριότητες.

Η οπτική αυτή αγνοεί παντελώς την ιδιότητα της ελληνικής οικονομίας, τη θέση και το ρόλο της στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας, την πενιχρή παρουσία σε αυτήν επιχειρήσεων εντάσεως κεφαλαίου, και τον συνακόλουθο χαρακτήρα του ελληνικού επιχειρείν, την ικανότητα και τη βούληση των φορέων του για επενδύσεις σε παραγωγικές δραστηριότητες με ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής, προωθημένων επιστημονικών και τεχνολογικών επιτευγμάτων, κ.ο.κ (βλ. και Απόφαση της Γ. Σ. του Γενικού Τμήματος του Π.Κ.).

Χαρακτηριστικό από αυτή την άποψη είναι το γεγονός ότι ενώ στα πλαίσια της δημιουργίας του Ε.Χ.Ε., προβλεπόταν η αύξηση του μέσου κοινοτικού ποσοστού που διατίθεται για την έρευνα (από κοινοτικούς και κρατικούς πόρους, αλλά και ιδιωτι-

κούς) προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, στην πράξη αποδείχθηκε ότι ουσιαστικές αυξήσεις πόρων δεν υπήρξαν και το βάρος που έπεσε στην προσέλκυση ιδιωτικών πόρων για την έρευνα δεν είχε κανένα αποτέλεσμα, δεδομένου ότι **οι επιχειρήσεις που ενεπλάκησαν στα όποια ερευνητικά προγράμματα (από κοινού με Α.Ε.Ι. και Ερευνητικά Κέντρα), όχι μόνο δεν συνεισέφεραν το προβλεπόμενο 70% των δαπανών, αλλά αξιοποίησαν τη συμμετοχή τους στα ερευνητικά προγράμματα για να κερδοσκοπήσουν μέσα από τη διαδικασία των υπερτιμολογήσεων των προσφερομένων υπηρεσιών τους, εικονικές δαπάνες, κ.ο.κ.** Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, **δεν υπάρχει έμπρακτο ενδιαφέρον για ανάπτυξη ερευνητικής πρωτοβουλίας από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, κυριαρχεί ο προσανατολισμός της ερευνητικής δραστηριότητας προς την ιδιωτική επιχείρηση,** ακόμα και η υποκατάσταση της ιδιωτικής επιχείρησης με την ίδρυση «μικτών» επιχειρήσεων, με πρωτοβουλία και χρηματοδότηση από το κράτος, για να «αξιοποιηθούν» τα αποτελέσματα της ερευνητικής δραστηριότητας.

Εντούτοις, με τις δομές που εισάγει το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, αφενός μεν οι πόροι για την ενίσχυση της έρευνας κατευθύνονται κυρίως στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και ποικίλα Ν.Π.Ι.Δ., αφετέρου δε, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις, υποβαθμίζεται περαιτέρω η θέση της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στα Α.Ε.Ι., με την περαιτέρω συρρίκνωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων και την «ολοκληρωτική ένταξη της επιστημονικής έρευνας και

των πανεπιστημίων στο σύστημα του επιχειρηματικού ελέγχου και εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων» (Ασπράγκαθος).

Εκείνο που αποφεύγει επιμελώς ο νομοθέτης, είναι να θεσμοθετήσει με δεσμεύσεις κυρίως στους εξής βασικούς άξονες:

1. Γενναία αύξηση της εθνικής χρηματοδότησης για την έρευνα (και ιδιαίτερα την βασική) η οποία σήμερα δεν ξεπερνούν το 0.6% του Α.Ε.Π., καθιστώντας την Ελλάδα ουραγό στην Ε.Ε., όπου ο μέσος όρος είναι 1.9%, και από αυτό το ποσοστό, ό,τι αφορά την βασική έρευνα είναι ασημαντό. Σ' αυτό το ποσοστό οι ιδιώτες συμμετέχουν με ίδια κεφάλαια λιγότερο από το 0.1%, δηλ. με 16% ενώ από το σύνολο του ποσού που διατίθεται για την έρευνα, απορροφούν το 32% εκμεταλλευόμενοι Εθνικούς και Κοινοτικούς πόρους (βλ. Κοινή ανακοίνωση).
2. Διαμόρφωση συνθηκών και θεσμικού πλαισίου για την ορθολογική αξιοποίηση και χρηματοδότηση του ερευνητικού δυναμικού των Α.Ε.Ι. και
3. Θεσμική κατοχύρωση των όρων και των ορίων (του πλαισίου) διεξαγωγής έρευνας -στην υπηρεσία των πραγματικών αναγκών της κοινωνίας και όχι μεμονωμένων ιδιωτών- με αυστηρά ακαδημαϊκά-επιστημονικά κριτήρια, σε καθεστώς συλλογικού κοινωνικού ελέγχου, διαφάνειας και ελεύθερης πρόσβασης (βλ. και Απόφαση της Γ.Σ....).

Η Ελλάδα μετατρέπεται σε χώρα σχετικά φθηνού ερευνητικού δυναμικού και χαμηλού κόστους παραγωγής ερευνητικών προϊόντων, προσαρμόζοντας το ερευνητικό της σύστημα στον Ε.Χ.Ε., προς όφελος των ισχυρότερων ως προς το κεφάλαιο χωρών και ομίλων, ενώ η έρευ-

να μετατρέπεται πιο άμεσα σε εμπόρευμα και παραδίδεται στις επιχειρήσεις, στον ανταγωνισμό και στις δυνάμεις της αγοράς. Μετά την υγεία και την παιδεία, σήμερα είναι η σειρά της έρευνας για εκποίηση. Με το όλο πλαίσιο των Ν.Π.Ι.Δ. και τη θέσπιση αναφανδόν ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων εκποιείται πιο άμεσα επιστημονικό κεκτημένο, το συλλογικό πανεπιστημιακό ερευνητικό έργο, δηλαδή άλλο ένα κοινωνικό-δημόσιο αγαθό. Ο νόμος περιέχει ρυθμίσεις που επιβάλλουν την **ιδιωτικοποίηση και την περαιτέρω εμπορευματοποίηση της έρευνας**. Δεν είναι τυχαίο ότι ούτε ένας συλλογικός φορέας της έρευνας δεν στηρίζει αυτό το νόμο.

Όπως εκφράστηκε και στον πρόσφατο νέο «νόμο-πλαίσιο», η κυβέρνηση δεν αντιλαμβάνεται το πανεπιστήμιο ως ένα ίδρυμα αυτοδιοικούμενο, όπου αναπτύσσεται η διδασκαλία και η έρευνα μέσα σε πλαίσιο ελευθερίας και δημοκρατικής λειτουργίας, αλλά σαν **ένα αυταρχικό εκπαιδευτήριο, υπό πλήρη πολιτικό έλεγχο, χωρίς αυτοδύναμη έρευνα** και το οποίο θα λειτουργεί **σαν ιδιωτική επιχείρηση**. Η κυβέρνηση **δεν εξασφαλίζει τους απαραίτητους όρους** (χρηματοδότηση, υποτροφίες, επαρκή αριθμό μελών ΔΕΠ για την απαραίτητη επιστημονική αυτοτέλεια και όχι «εποχικούς» διδάσκοντες) για **ανάπτυξη της έρευνας σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα**, που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την λειτουργία του Πανεπιστημίου.

Αντίθετα, ακολουθεί πολιτική που επιδεινώνει τις συνέπειες της ευρωπαϊκής πολιτικής για την έρευνα, σύμφωνα με την οποία χρηματοδοτούνται μόνο ερευνητικές συμπράξεις μεγάλης κλίμακας, για επιλεγμένες κατευθύνσεις αιχμής, με στόχο την παραγωγή τελικού προϊόντος ή υπηρεσίας (Ε.Χ.Ε.).

Μια πολιτική που έχει μετατρέψει πολλά πανεπιστημιακά εργαστήρια σε «σημαίες ευκαιρίας» για την απόσπαση χρηματοδότησης, με όρους «ανταγωνιστικούς» και τους στόχους του εκάστοτε χρηματοδότη, επιβάλλοντας αγοραία κριτήρια, κανόνες και σχέσεις μέσα στο Πανεπιστήμιο. Μια πολιτική που έχει στραγγαλίσει τη βασική έρευνα και έχει περιθωριοποιήσει την έρευνα στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες.

Η πολιτική που εκφράζει αυτός ο νόμος, που είναι σύμφωνα με την κυβέρνηση η εθνική πολιτική για την έρευνα, δεν εξασφαλίζει στα πανεπιστήμια τις προϋποθέσεις για να αναπτύξουν αυτοτελώς την ερευνητική τους δραστηριότητα. Από το Πανεπιστήμιο αποσπώνται περαιτέρω πλευρές της θεμελιώδους λειτουργίας της ανεξάρτητης έρευνας και αντιμετωπίζεται σαν δεξαμενή εν δυνάμει ερευνητών, οι οποίοι θα πρέπει να διεκδικούν τη συμμετοχή τους σε αυτές τις αδιαφανείς διαδικασίες και χρηματοδότηση «ανταγωνιστικά», εκτός Πανεπιστημίου, έξω από την εποπτεία του Τομέα, του Τμήματος και του Ιδρύματος στο οποίο ανήκουν. Έτσι, η κυβέρνηση «μετατρέπει τους πανεπιστημιακούς σε γυρολόγους και επαίτες χρηματοδότησης, από τον μηχανισμό αναδιανομής των πόρων για την έρευνα και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις!» (Μαϊστρός).

Για την έρευνα και την τεχνολογία ιδρύονται φορείς έξω από τα πανεπιστήμια -Κέντρα και Ινστιτούτα, περιφερειακοί πόλοι καινοτομίας- και θεσμοθετείται ένας απίστευτα συγκεντρωτικός και γραφειοκρατικός μηχανισμός εποπτείας και «ενεργητικής» διαχείρισης που θα λειτουργεί με

τους «ανταγωνιστικούς κανόνες» της αγοράς, με αδιαφάνεια και προς όφελος των ιδιωτικών επιχειρήσεων με τις οποίες θα συμπράττει. Επομένως, είναι σαφώς ψευδής η πρόσφατη δήλωση του κ. Στυλιανίδη, κατά την οποία ο εν λόγω νόμος «καθιστά τα ΑΕΙ πρωταγωνιστές στην χάραξη εθνικής στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία και διασφαλίζει σε αυτά πρόσθετους πόρους από την αγορά» (Δελτίο Τύπου). Τουναντίον, στο όνομα της «καινοτομίας» σχεδιάστηκαν νέοι μηχανισμοί κατασπατάλησης δημόσιων πόρων.

Παρά την καταστροφική μέχρι τώρα εμπειρία, οι «εθνικοί στόχοι» της ερευνητικής πολιτικής που αναφέρονται στο νόμο είναι η προσαρμογή του ερευνητικού συστήματος της χώρας στον Ε.Χ.Ε. και ο συντονισμός του με το εκάστοτε Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης! Είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι Γάλλοι ερευνητές ανέπτυξαν κίνημα με κεντρικό σύνθημα: «να σώσουμε την έρευνα», ακριβώς στον αντίποδα αυτής της «ευρωπαϊκής πολιτικής» που αναγορεύεται σε πανάκεια.

Ο νόμος αυτός δεν απαντά θετικά στα δύο βασικά ερωτήματα που απασχολούν τον Ελληνικό Λαό: «πώς συνδέεται η έρευνα με τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας;» και «πώς ενοποιείται οργανικά το πεδίο της Παιδείας και της Έρευνας». Και δεν απαντά αφού, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ενοποίησης και διαχρονικά, βάσει των τελευταίων κυβερνητικών προγραμμάτων, όλος ο σχεδιασμός έχει ανατεθεί στις δυνάμεις της αγοράς.

Σε επόμενα κείμενα θα χρειαστεί να διευκρινίσουμε θετικά ποιες είναι οι νομοτέλειες που διέπουν την ανάπτυξη της επιστήμης, πως συνδέεται η τελευταία με

τις πραγματικές ανάγκες της ανθρωπότητας και της παιδείας και τι είδους υποκείμενο (με τι παιδεία και στάση ζωής) είναι ικανό να προαγάγει την έρευνα.

Βιβλιογραφία

Bourdieu P., Για την επιστήμη και τις κοινωνικές χρήσεις της, Πολύτροπον, Αθήνα, 2005.

Cooperation. http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/home_en.html, ημερ. ανάκτησης 23.5.2008.

Dickson D., The New Politics of Science, London, 1988.

Levy P., Δυνητική πραγματικότητα. Η φιλοσοφία του πολιτισμού και του κυβερνοχώρου. Κριτική, Αθήνα, 1999.

Ritzer G., The Macdonaldization of Society. Thousand Oaks, California, 2000.

Ritzer G., The Weberian Theory of Rationalization and the MacDonalidization of Contemporary Societies. in Kivisto ed., Illuminating Social Life, Pine Forge, 2002. P. 47-72.

Απέλα Α., Πανεπιστήμιο. Η πολιτική της απορρόθμησης. Εταιρεία Ν. Πουλατζής, Αθήνα, 2001.

Απόφαση Εκτελεστικής Γραμματείας της ΠΟΣΔΕΠ της 14ης Φεβρουαρίου 2008 http://www.ntua.gr/posdep/APOFASEIS/2008-02-15_EG.doc, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Γενικού Τμήματος του Π.Κ. για το «Θεσμικό Πλαίσιο Έρευνας και τεχνολογίας» 28-02-2008, http://www.ntua.gr/posdep/Sxotes/2008-02-28_TUC_Geniko_Ereyna.doc, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008

Ασπράγκαθου Ν. Κρατικομονοπωλιακή οργάνωση της έρευνας. Ριζοσπάστης 24/02/2008

Βασιλιό Π., Η πληροφορική βόμβα. Νησίδες, Αθήνα, 2000.

Γιαννούτσου Κ., Η απάτη ως μέσο προώθησης των επιστημόνων. Βιβλιοθήκη, 04/02/2005 και http://www.enet.gr/online/online_issues.jsp?dt=04/02/2005&pid=51&id=17323440, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Δελτίο Τύπου ΥΠ.Ε.Π.Θ., 8.5.2008.

Διεθνής σχολή: Η Λογική της Ιστορίας. Καίμενα: <http://www.ilhs.tuc.gr/gr/index.htm>, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Ειδικό Πρόγραμμα “Συνεργασία” (CORDIS) <http://www.ekt.gr/fp7/cooperation/index.htm>, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Ένας γιατρός που κατασκευάζει ιπτάμενα όπλα

στα Χανιά. Το Βήμα, 27/01/2008

Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις. Εισηγητές: Γ. Κασαπίδης, Φ. Σαχινίδης. <http://www.parliament.gr/ergasies/nomode-tails.asp?lawid=577>, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Κοινή ανακοίνωση για το νομοσχέδιο που αφορά το θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας http://www.ntua.gr/posdep/DELTA/2008-02-14_KOINO-DT.pdf, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Μαϊστρου Γ., Δεν έχουν αφήσει τίποτα όρθιο. Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 25/05/2008.

Οικονομάκης Γ., Μαρούδας Α. και Κυριακίδου Ο. Το νέο δημόσιο Πανεπιστήμιο: όψεις των ακαδημαϊκών και οργανωσιακών αλλαγών στην ευρωπαϊκή και στην ελληνική δημόσια ανώτατη εκπαίδευση. Ουτοπία, Νο 78, Ιαν. - Φεβρ. 2008, σελ. 17-36.

Πατέλη Α., Διδάγματα της ιστορίας. Οκτωβριανή επανάσταση: οι αντιφάσεις του πρώιμου σοσιαλισμού και οι προοπτικές της ανθρωπότητας, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχος 151, Οκτ. - Δεκ. 2007, σελ. 66-78.

Παυλίδη Π., Η ανώτατη εκπαίδευση στην ατραπό του ποιοτικού ελέγχου, Εκπαιδευτική κοινότητα, Τεύχος 77, Φεβρ.-Απρ. 2006α και http://www.ilhs.tuc.gr/gr/poiotikos_elegxos.htm, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Παυλίδη Π., Το πανεπιστήμιο στη σύγχρονη κεφαλαιοκρατική κοινωνία, Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης, τ. 78, 2006β και http://www.ilhs.tuc.gr/gr/panepistimio_kapitalism.htm ημερ. ανάκτησης 23.5.2008.

Σταμάτη Γ., Για την αξιολόγηση των πανεπιστημίων. Ουτοπία, Νο 76, Σεπτ. - Οκτ. 2007, σελ. 109-118.

Σταμάτη Γ., Πανεπιστημιακές σπουδές τριετούς διάρκειας: Απαρχή αποδόμησης της συγκροτημένης θεραπείας της επιστήμης. Ουτοπία, Νο 77, Νοέμ. - Δεκέμ. 2007, σελ. 171-182.

Στυλιανίδη Ε., Σπάστε τη Σιωπή. <http://alex.eled.duth.gr/styliian/texts/styliian.pdf>, ημερ. ανάκτησης 27.5.2008.

Υπόμνημα Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π. προς τη Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου και τη Διαρκή Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων για το νομοσχέδιο για την «Έρευνα και την Τεχνολογία», <http://www.ntua.gr/posdep/DELTA/2008-02-14-YPOMNHMA-VOULH.pdf>, ημερ. ανάκτησης 23.5.2008.

Φραγκομιχελάκη Μ., Ασπράγκαθου Ν., Η πανεπιστημιακή έρευνα στον ασφαιρικό Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Εισήγηση στην Ημερίδα ΣΔΕΠ Πολυτεχνείου Κρήτης, 14.5.2008. □

Το... δρομολόγιο του τριμήνου σελ. 5-10

Φάκελος: Για τα ΑΕΙ.
“Νόμος πλαίσιο” – Αυτοδιοίκηση – Έρευνα

Σημείωμα της Σ.Ε.

Χρονοπούλου Α., Η περιπετειώδης εφαρμογή του νέου «νόμου πλαισίου» για τα ΑΕΙ που, στην ουσία, ιδιωτικοποιεί τα δημόσια ΑΕΙ προς δόξα των ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων σ.11-15

ΣΕ, Μια οφειλόμενη εξήγηση για τη μορφή του τεύχους 153 σ. 16

Πανούσης Γιάννης, C-Universities? (Corrupted Universities / Διεφθαρμένα Πανεπιστήμια) σ.17-38

● **Αφορμές... αντιλόγου**

Πατέλης, Δημήτρης Σ., Να ανακοπεί η συνταγματική εκτροπή και ο εμφύλιος πόλεμος εντός των Α.Ε.Ι. σ.39-41

● **αντί (κ) Τυπος** (...για να αναπτύξουμε αντιστάσεις και ρήξεις...)

Θεοτοκάς Νίκος, Το δένδρο που κρύβει το δάσος. Μικρό σχόλιο για τα πανεπιστημιακά μας πράγματα σ.42-44

Πατέλης, Δ. Σ., Η επιστήμη βορά στο ιδιωτικό επιχειρείν. Προβληματισμοί εξ αφορμής του «Θεσμικού πλαισίου έρευνας και τεχνολογίας»... σ.45-67

● **Επισημάνσεις**

Δρεττάκης, Μανόλης Γ., Επίπεδο Εκπαίδευσης Ελλήνων και Αλλοδαπών για τα έτη 1998 και 2007 σ.69-82

● **Μετέωρο Βήμα**

Πλειός Γιώργος, Γιατί το σχολείο να γίνει όπως η TV; σ.83-85

● **“εκδρομή”... στον Τύπο (2η)**

Στέφος, Αναστάσιος Αγγ., Εκπαιδευτικά περιοδικά σ.87-88

